

Tel/Fax: 01234 266901 Dom: 01234 343105

Mobile: 07946773214 (ks. Grzegorz Aleksandrowicz)

Wydaje duszpasterz polski ks. Grzegorz Aleksandrowicz

Strona internetowa parafii: parafiabedford.uk oraz email: gsaleksandrowicz@gmail.com
Private Circulation Only

Charity Reg. No.1119423

Nr. 1572

UROCZYŚĆ ŚWIĘTEJ RODZINY JEZUSA, MARYI I JÓZEFA

Rok A

REFLEKSJE NA TEMAT RODZINY

W czasach, kiedy próbuje się budować nowy porządek, podważając to, co wartościowe, po raz kolejny staje przed nami Święta Rodzina. Fakt, że Jezus Chrystus Bóg i człowiek wychowywał się w rodzinie, jest już bardzo znaczący. Jezus potrzebował ludzkich opiekunów, którzy by go wychowywali. Może to zabrzmieć dziwnie, ale potrzebował też wzorców, chociaż oczywiście miał głęboką relację z Ojcem, bo przecież przyszedł na świat po to, żeby ukazać, jaki jest rzeczywiście Bóg Ojciec.

Nieprzypadkowo tak jest, że wychowujemy się w rodzinie. Każdy człowiek potrzebuje wychowania, przekazania pewnych wzorców. Od kogo chłopiec ma się nauczyć, jak być mężczyzną, mężem, ojcem, jeśli nie od swojego ojca? I analogicznie, od kogo dziewczyna ma się nauczyć, jak być kobietą, żoną, matką, jeśli nie od swojej mamy? Takie myślenie dzisiaj wydaje się zacofane w dobie postępu. Może dlatego przeżywamy tak wielki kryzys rodziny?

Kiedyś w kościele polskim było obecne takie hasło: „Rodzina Bogiem silna”. Brzmi trochę jak slogan, ale chyba w rodzinach za bardzo się od tego odeszło. Wiele z nich uniknęłoby dramatu zdrad małżeńskich, rozwodów, cierpienia samych małżonków czy dzieci, gdyby rzeczywiście swoje relacje budowało na Bogu.

Staje dzisiaj przed nami Święta Rodzina – wzór wszystkich chrześcijańskich rodzin. Czasem wzór wydaje się niedościgły, ale z Bożą pomocą i ludzką dojrzałością można do tego wzoru zmierzać. Warto współpracować z Bogiem w realizowaniu małżeńskiego powołania, pamiętając, że Bóg nie powołuje zdolnych, ale uzdalnia powołanych.

POLECANE STRONY INTERNETOWE:

Konferencja ks. Piotra Pawlukiewicza na dzień ŚWIĘTEJ RODZINY

<https://www.youtube.com/watch?v=pEIMPgrbfKI>

Niedziela, 29.12.19	Godz. 9.30 Godz. 11.00 Godz. 19.00	UROCZYSTOŚĆ ŚWIĘTEJ RODZINY JEZUSA, MARYI i JÓZEFA. W int. Samuela z ok. 6 urodzin z prośbą o błog. Boże i opiekę M. Bożej – int. rodziny - za dusze ś.p. rodziców Barbary i Czesława Czyżewskich oraz ś.p. Małgorzaty i Janusza Wieczorek - int. siostry. - za dusze ś.p. Aliny i Edwarda Grochowskich - int. dzieci.
Poniedziałek, 30.12.19	Godz. 9.30	- za dusze ś.p. Pawła Ulanowskiego w rocznicę śmierci.
Wtorek, 31.12.2019	Godz. 9.30 Godz. 19.00	- za dusze w czyśćcu cierpiące - int. Pana Jakuba. - W intencji dziękczynno – błagalnej za miniony 2019 rok NABOŻEŃSTWO DZIEKCZYNNO – BŁAGALNE.
NOWY ROK 2020 Środa, 1.01.2020	Godz. 9.30 Godz. 11.00 Godz. 19.00	UROCZYSTOŚĆ ŚWIĘTEJ BOŻEJ RODZICIELKI MARYI - za dusze ś.p. matki Walentyny, by Bóg przyjął do siebie - int. syna. - za dusze ś.p. Józefa Moczko w 25-tą rocznicę śmierci – int. dzieci i wnuków - O błog. Boże i zdrowie dla Samuela w 2-gą rocznicę urodzin – int. babci.
Czwartek, 2.01.2020	Godz. 9.30	- O błogosławieństwo Boże dla rodziny Allan, Eaton i Nash – int. Pani Ewy Allan
Piątek, 3.01.2020	Godz. 15.00 Godz. 18.00 Godz. 19.00	PIERWSZY PIĄTEK miesiąca STYCZNIA - W intencji dziękczynno – błagalnej w Nowym Roku – int. rodziny Gołębiewskich KORONKA DO MIŁOSIERDZIA BOŻEGO. - Spowiedź święta z okazji Pierwszego Piątku Miesiąca. - O błogosławieństwo Boże i opiekę Matki Bożej dla rodziny Brady.
Sobota, 4.01.2020	Godz. 9.30 Godz. 19.00	- O błogosławieństwo Boże dla Marc Lombardo - int. Mrs Mary Lombardo. ADORACJA NAJŚWIĘTSZEGO SAKRAMENTU. SPOWIEDŹ ŚWIĘTA. - za dusze ś.p. Michaeli Viola - int. uczniów i ich rodzin ze szkoły Goldington Green
Niedziela, 5.01.2020	Godz. 9.30 Godz. 11.00 Godz. 18.00 Godz. 19.00	OBJAWIENIE PAŃSKIE - UROCZYSTOŚĆ TRZECH KRÓLI. - za dusze ś.p. Anny Nadańskiej w 1-szą rocznicę śmierci – int. córki z rodziną - za dusze ś.p. Kazimierza Mijał w 1-szą rocznicę śmierci – int. synów z rodzinami ADORACJA NAJŚWIĘTSZEGO SAKRAMENTU. - za dusze ś.p. Jadwigi Rekowskiej w rocznicę śmierci - int. córki z rodziną.

CHRZEST ŚWIĘTY: Sakrament Chrztu Świętego w naszym kościele w Bedford otrzymali:
ZUZANNA KOLARZ w czwartek 26 grudnia 2019 r.

DANIEL SEREJ w sobotę 28 grudnia 2019 r.

Nowo ochrzczonym dzieciom i ich rodzicom składamy życzenia błogosławieństwa i opieki Bożej.

OGŁOSZENIA PARAFIALNE:

1. We wtorek 31 grudnia o godz. 19.00 odprawiona będzie Msza święta dziękczynno - błagalna za miniony 2019 rok i Nabożeństwo dziękczynno – błagalne z wystawieniem Najświętszego Sakramentu.
2. W środę 1 stycznia - NOWY ROK 2020 przypada UROCZYSTOŚĆ ŚWIĘTEJ BOŻEJ RODZICIELKI MARYI. Jest to święto obowiązkowe. Msze święte: o godz. 9.30, 11.00 i 19.00
3. W tym tygodniu przypada Pierwszy Piątek Miesiąca Stycznia. Msze święte o godz. 15.00 i 19.00 Zachęcam dzieci Komunijne, które praktykują pierwsze piątki miesiąca na Spowiedź św o g. 18.00
4. W najbliższą niedzielę przypada OBJAWIENIE PAŃSKIE - UROCZYSTOŚĆ TRZECH KRÓLI..
5. **KOLEDA** w tym tygodniu będzie przy Amphill Rd i Elstow Rd w Bedford i Elstow:
Poniedziałek, 30 grudnia: Emanowicz K, Szwagrzyk P.B, Tomkowicz M.A, Tomkowicz P, Taflinski R.B, Michalak K.M, Sereda A.A, Górnicki S.K, Kruk M, Kijek P, Szczot K.M.
Czwartek, 2 stycznia: Treder M, Przyborowski M.K, Szybczyński D.K, Matuszczak S, Pawlikowski M, Żyłuk G.B, Wójciak G.N, Peterov M.L, Marcińczyk K.M, Kusztal D, Białocerkiewicz D.J, Kluczny M.A, Mączyński T.D, Koralewski R.E, Sobolewki E.K, Kuryłowicz M, Ciastoń A.
Piątek, 3 stycznia: Orzechowski K.N, Biernacki P.M, Gołębiewski P.K, Kraska K.I, Ziółko Ł.M, Figura M.M, Kunicki D.
Niedziela, 5 stycznia: Skawiński P.J, Cyntler M.K, Kuzajewski E.K, Lis K.M, Miara M, Synus M.A,

Bańkowski M.

P.S.:Bardzo proszę o potwierdzenie wizyty na mój adres e-mailowy: gsaleksandrowicz@gmail.com

Po świętach Bożego Narodzenia rozpoczyna się tradycyjna KOLEĘDA PARAFIALNA czyli WIZYTY DUSZPASTERSKIE z okazji Koledy Parafialnej. W tym roku będę odwiedzał te osoby - rodziny, których nie odwiedziłem podczas ostatniej Kolędy w 2019 r. Będę starał się zatem odwiedzać każdą rodzinę – osobę przynajmniej co drugi rok, chyba że ktoś sobie nie życzy tej wizyty.

Dlatego też najpierw będę wcześniej wysyłał e-mail oczekując odpowiedzi, czy dana osoba życzy sobie tej wizyty. Jeśli ktoś w ciągu dwóch kolejnych lat nie dawał znać o sobie wówczas nie będę już dalej ich umieszczał w swojej Kartotece Parafialnej.

6. Są jeszcze do nabycia Kalendarze ściennie na 2020 rok w cenie Ł 1.50, Ł 2.50 i Ł 3.00
7. Jak zwykle zachęcam do zakupu Gościa Niedzielnego w cenie Ł2.00 jak również „Małego Gościa Niedzielego” na miesiąc grudzień.
8. Są do pobrania formularze MÓJ AKTUALNY ADRES do zapisania się do naszej parafii w Bedford. Jeszcze raz przypominam, że osoby, które nie zapisały się do naszej parafii w Bedford nie będą otrzymywać jakichkolwiek zaswiadczeń.
9. Przypominam o składkach parafialnych. Są również do pobrania formularze na składki parafialne a także formularze do zamawiania intencji mszalnych.
10. W kruchcie kościoła jest wywieszona aktualna Lista ofiarodawców na utrzymanie naszego kościoła w ramach składek parafialnych i GIFT AID od stycznia do listopada 2019 r.

P.S.: BARDZO PROSZE OSOBY, KTÓRE ZMIENIŁY ADRES O PODANIE AKTUALNEGO ADRESU, A OSOBY KTÓRE POWRÓCIŁY DO POLSKI O POINFORMOWANIE MNIE PRZESYŁAJĄC TE INFORMACJE NA MÓJ E-MAL: gsaleksandrowicz@gmail.com

SKŁADKI PARAFIALNE (Styczeń - Listopad 2019 r.)

1. A.A.	-	Ł 120
2. Badziak B.J.	-	Ł 60
3. Baran E.Ł.	-	Ł 80
4. Bażan S.	-	Ł 15
5. Bezimiennie	-	Ł 80
6. Bezimiennie	-	Ł 60
7. Bezimiennie	-	Ł 20
8. Bieńkowska W.	-	Ł 20

9. Cetera M.U.	-	Ł 30
10.Ćwiąkała K.	-	Ł 50
11.Day A.	-	Ł 100
12.Domurad A.E.	-	Ł 30
13.Figurski J.	-	Ł 500
14.Fuller A.M.	-	Ł 50
15.Gałka S.	-	Ł 20
16.Gibbon L.	-	Ł 52
17.Górniak A.P.	-	Ł 20
18.Grabowski A.	-	Ł 20
19.Guzińscy	-	Ł 100
20.Kaczor K.	-	Ł 20
21.Kalitka K.Ł.	-	Ł 30
22.Kęska – Page S.A.	-	Ł 50
23.Kozłowska W.	-	Ł 30
24.Majewska J.	-	Ł 20
25.Miśkiewicz I.M.	-	Ł 50
26.Młodzianowski A.A.	-	Ł 20
27.Momi M.	-	Ł 20
28.Ś.p.Nadańska A.	-	Ł 160
29.Orsi D.	-	Ł 30

30. Orsi E.	-	ł 30
31. Piotrowski A.M.	-	ł 10
32. Piżuch J.	-	ł 20
33. Popek – Day J.	-	ł 50
34. Ratajczyk L.P.		ł 50
35. Richardson W.	-	ł 60
36. Romanowski P.	-	ł10
37. Sarad P.	-	ł 40
38. Sieradzki J.A.	-	ł 40
39. Skowroński M.K.	-	ł 40
40. Skwarna J.J.	-	ł 60
41. Sobejko P.	-	ł 60
42. Strachocka A.	-	ł 200
43. Sybilla M.	-	ł 20
44. Szyszko J.	-	ł 60
45. Tabis K.P.	-	ł 10
46. Tatarczuch J.K.	-	ł 50
47. Tchórzewska M.	-	ł 20
48. Wereszczyński T.K.	-	ł 100
49. Wodecka J.	-	ł 100
50. Wodecki M.S.	-	ł 40

51. Wójcik W.W. - zł 50
52. Woźniak M. - zł 80
53. Wrzesień T. - zł 20
54. Zielonka M.E. - zł 50
55. Kolęda Parafialna - zł 250

GIFT AID

(Styczeń – Listopad 2019 r.)

1. Białek J. - zł50 Nr.43
2. Bojakowska M. - zł 12 Nr. 1
3. Brzyski M. - zł223 Nr. 2
4. Chmielarz P. - zł330 Nr. 3
5. Chodurska E. - zł--- Nr. 4
6. Dawidczyk S. - zł--- Nr. 5
7. Dziuba A. - zł356 Nr. 6
8. Dziuba M. - zł30 Nr. 7
9. Gołębiowski P. - zł--- Nr. 8
10. Gromotka J. - zł207 Nr. 9
11. Jankowska E. - zł 1 Nr. 10
12. Jędrzejewska I. - zł251 Nr. 11
13. Jurkowski M. - zł 117 Nr. 12
14. Kaciniel A. - zł 230 Nr. 13

15. Kania R. - ł--- Nr. 14
16. Kołodziej A. - ł 34 Nr. 15
17. Mączkowski M. - ł 50 Nr. 16
18. Majorek J. - ł--- Nr. 17
19. Małochwiej S. - ł34 Nr. 18
20. Markowska Z. - ł 60 Nr. 19
21. Marszałek G. - ł 126 Nr. 41
22. Milski K. - ł--- Nr. 20
23. Miniewscy A.R. - ł490 Nr. 21
24. Morawek K. - ł--- Nr. 22
25. Mularewicz A. - ł87 Nr. 23
26. Nieruchalski J. - ł 5 Nr. 24
27. Oleksy M. - ł--- Nr. 25
28. Ostrowska R. - ł125 Nr. 26
29. Pawlik T. - ł 165 Nr. 27
30. Przybysz A. - ł--- Nr. 28
31. Qabaha J. - ł6 Nr. 29
32. Rzonska P. - ł 25 Nr. 30
33. Sadza A. - ł 25 Nr. 42
34. Skiba – Figurska M.- ł185 Nr. 31
35. Śmigasiewicz P. - ł220 Nr. 32

36. Stefaniak K.	-	£205	Nr. 33
37. Sverdelean J.	-	£ 55	Nr. 34
38. Szaryk M.	-	£280	Nr. 35
39. Szczęśniak A.	-	£ 2	
40. Szczupak G.	-	£137	Nr. 36
41. Szewczak K.	-	£35	Nr. 37
42. Szlosek A.	-	£15	
43. Toma M.	-	£ 73	Nr. 38
44. Uszko J.	-	£140	Nr. 39
45. Wachnicka E.	-	£20	Nr. 40

Historia Parafii

X wiek - Budowa kościoła

Kościół Św. Cuthberta był on jedną z pierwszych świątyń naszego miasta, nie jest jednak możliwe dokładne ustalenie daty jego powstania. Według tradycji ufundował go król Offa około roku 779, w ramach pokuty za ciężkie grzechy, których się dopuścił. O prawdziwości tej tezy ma świadczyć wybranie na świętego patrona właśnie Cuthberta, który był wówczas popularnym świętym. Nie wydaje się to jednak przekonujące, gdyż przed podbojem normańskim na świętych patronów wybierano raczej postaci z Nowego Testamentu, robiąc wyjątki jedynie dla świętych bardzo silnie związanych z lokalną społecznością. Z tego, co wiemy wynika zaś, że Św. Cuthbert za życia nie miał nic wspólnego z Bedford, a

ośrodkiem jego kultu było Durham oraz okolice Yorku.

Bardziej prawdopodobne wydaje się datowanie powstania kościoła na wiek X. Tak jak było już wzmiankowane, znajdował się on przy wschodniej bramie prowadzącej do miasta. Jego parafianie w większości zapewne mieszkali poza murami, zajmując się głównie rolnictwem. Ten pierwszy kościół był zapewne drewniany, nie ma przy tym pewności, że stał dokładnie w miejscu obecnej świątyni. Niedawne prace archeologiczne związane z

konserwacją ogrodzenia wokół przykościelnego cmentarza wykazały, że do XII wieku, teren ten przynajmniej częściowo był wciąż wykorzystywany rolniczo i do produkcji przemysłowej związanej z obróbką metalu.

XII wiek - Przebudowa

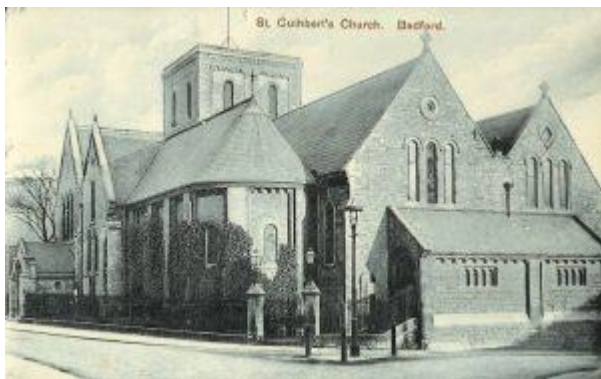
Kolejnym etapem rozwoju kościoła Św. Cuthberta była jego przebudowa, dokonana zapewne przed rokiem 1200. Od tego momentu kościół był już murowany. Wtedy to również pojawia się on w źródłach pisanych. Pierwszą wzmiankę znajdujemy w dokumentach klasztoru w Dunstable, który sprawował patronat nad tą świątynią. Niektórzy badacze uważają, że dopiero od momentu wzniesienia murowanej świątyni kościół został dedykowany Św. Cuthbertowi, gdyż przeor Dunstable w tym czasie nosił właśnie to imię. Tezy o zmianie patrona naszego kościoła nie da się jednak naukowo udowodnić.

XII wiek - Zburzenie kościoła

Pierwszy murowany kościół Świętego Cuthberta nie przetrwał niestety długo. Już w 1216 został on zburzony, w celu pozyskania budulca, który mógł posłużyć do rozbudowy zamku. Ówczesny właściciel fortecy być może obawiał się również, że w razie ataku, wieża kościelna położona tuż za murami mogłaby posłużyć agresorom do ostrzału wnętrza zamku.

Po zakończeniu oblężenia, o którym mowa była już wcześniej, zamek został zrównany z ziemią. Pozyskany w ten sposób budulec użyto zaś do odbudowy ograbionych wcześniej kościołów. Co prawda w dokumentach królewskich mowa jest tylko o przeznaczeniu kamienia na budowę kościoła Św. Pawła, możemy jednak założyć, że nie zapomniano i o Św. Cuthbercie.

XII wiek - Ponowna budowa kościoła

Świątynię odbudowano zapewne wkrótce potem. Ten trzeci już z kolei kościół dotrwał niemal do połowy XIX wieku. Dzięki temu, wiemy jak wyglądał. Był to niewielki budynek składający się zaledwie z jednej nawy i prezbiterium. Długi na 20 metrów, a szeroki na niecałe 7. Brak mu było wieży, której funkcję pełniła mała drewniana wieżyczka umieszczona mniej więcej w połowie długości budynku, wznosząc się na około 11 metrów wysokości. Kościół znajdował się w tym samym miejscu co obecna świątynia. Przynajmniej od XIII wieku był również tak jak obecnie otoczony dziedzińcem/cmentarzem wyniesionym ponad otaczający go teren.

Możemy sobie zatem wyobrazić kościół Św. Cuthberta jako dość skromną świątynię. Nie powinno to nas dziwić. W końcu służył on niewielkiej podmiejskiej parafii, która nie mogła pozwolić sobie na wystawny kościół. Wydaje się też, że pomimo licznych remontów sam budynek niewiele zmienił się przez ponad 600 lat swego istnienia.

XVI wiek - Kościół anglikański

Tak jak i inne kościoły w Bedford Św. Cuthbert został przejęty przez kościół anglikański w XVI wieku. W tym czasie zreorganizowano sieć parafii dostosowując ją do potrzeb mieszkańców. Wydaje się, że kościół Św. Cuthberta przez kilkadziesiąt lat nie miał swojego pastora, a być może nie był w ogóle używany. Ostatecznie jednak ocalał on i nie podzielił losu kościołów Wszystkich Świętych oraz Św. Pawła, po południowej stronie rzeki, które zostały wyburzone.

Wydaje się, że nie w następnym okresie kościół zaczął powoli podupadać. W XVII i XVIII wieku liczba parafian wynosiła około 200 osób. Byli to ludzie w większości ubodzy, rolnicy i pracownicy najemni. Co więcej, większość z nich była przy tym zwolennikami innych kościołów protestanckich, których kaplice licznie pojawiły się w okolicy. W związku z małym rozmiarem parafii i zrujnowaniem domu pastora, rektor kościoła przynajmniej od końca XVII wieku rezydował w kościele Św. Pawła, będąc jednocześnie tamtejszym proboszczem. W wieku XVIII nabożeństwa odbywały się w kościele Św. Cuthberta raz na dwa lub trzy tygodnie.

Wszystko to zmieniło się dopiero w XIX wieku. Wraz z rewolucją przemysłową i gwałtownym rozwojem miasta, rozwinęła się i parafia Św. Cuthberta. W roku 1801 liczyła ona 351 parafian, a zaledwie sto lat później, tuż po zakończeniu pierwszej wojny światowej, było to już 6287. Liczba parafian wzrosła zatem w tym okresie niemal 18-sto krotnie. Nie był zatem zaskoczeniem fakt, że średniowieczny, na wpół zrujnowany kościół nie odpowiadał dłużej potrzebom parafii. Dlatego też w 1844 roku podjęto decyzję o wyburzeniu starej budowli. W kolejnych latach (1845-1847) według projektu Jamesa Woodroffe powstała świątynia, w której obecnie się znajdujemy. Jest ona zaprojektowana w stylu Neo Normańskim na planie krzyża. W kolejnych latach wraz ze wzrostem liczby parafian kościół jeszcze kilkakrotnie rozbudowywano.

Jego rola jako świątyni anglikańskiej dobiegła końca w 1974 roku, kiedy to został on zamknięty. W roku kolejnym ogłoszono, że nie jest on już potrzebny Kościołowi Anglikańskiemu i rozpoczęto szukanie innej funkcji dla budynku. Powodem podjęcia takiego kroku była najprawdopodobniej niewielka liczba wiernych poczuwająca się do przynależności do parafii. Od maja 1976 kościół został przekazany niewielkiej kongregacji (liczącej w przybliżeniu 90 rodzin) prawosławnego kościoła Serbskiego.

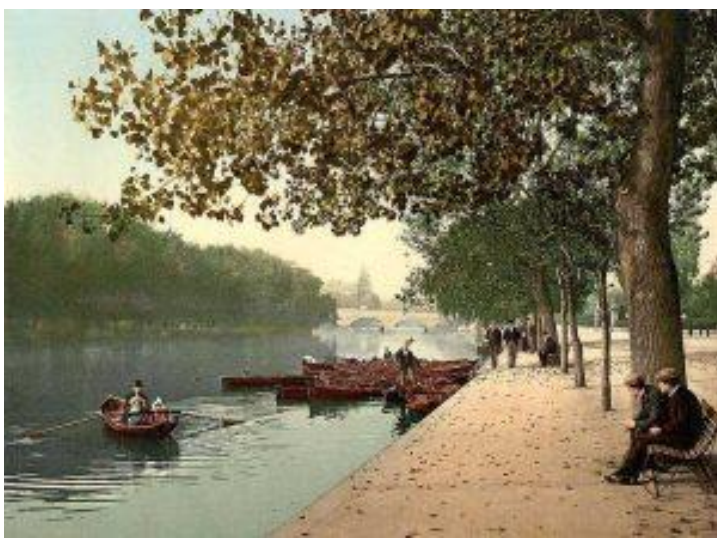
XXI wiek - Polska parafia

W lipcu 1979 roku powstała w nim nasza, polska parafia. Jako ciekawostkę można podać jeszcze tylko, że zanim do tego doszło polscy emigranci mieszkający w Bedford od drugiej wojny światowej uczęszczali na polskie nabożeństwa do kościoła Św. Józefa przy Midland Road. W latach 70-tych, zanim uzyskali kościół Św. Cuthberta planowali zakupić, również zamknięty, kościół Św. Trójcy przy Bromham Road. Na ten cel udało się zebrać około 15000 funtów.

Historia Bedford

Populacja: 171,623 (2018)

Może zabrzmieć to nieco nieprawdopodobnie, dla nas, którzy przywykliśmy myśleć o Bedford jako o niewielkim przemysłowym mieście w przeszłości Bedford było ważnym i jednym z liczących się ośrodków południowej Anglii. W szczególności mam na myśli okres średniowiecza, które było szczytem

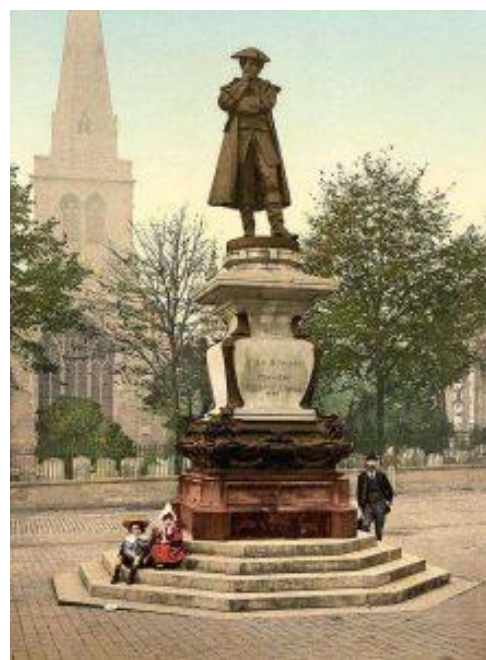
rozkwitu Bedford. Niewiele namacalnych świadectw tej dawnej świetności można co prawda wciąż zobaczyć na ulicach naszego miasta, postaram się jednak nie zanudzić Was datami i wskazać na miejsca, które warto odwiedzić. Być może przechodząc koło nich codziennie, nie wiedząc, że za niepozornymi pozostałościami kryje się ciekawa i bogata historia.

Zacznijmy jednak od początku. Ludzie zamieszkiwali okolice Bedford na długo, zanim powstało miasto. W trakcie niedawno zakończonych prac archeologicznych tuż na zachód od granic Queens Parku, odkryto znaleziska świadczące o obecności na tych terenach różnorodnych społeczności ludzkich, od epoki mezolitu po dziś. Najstarsze artefakty to kamienne narzędzia, których używali myśliwi/zbieracze w okresie mezolitu (czyli pomiędzy 5-10 tysięcy lat temu). Nie osiedlali się oni jednak na stałe w okolicach Bedford prowadząc zapewne koczowniczy tryb życia. Pierwsze ślady stałego osadnictwa pochodzą dopiero z kolejnej epoki – neolitu. W tym czasie właśnie powstało najprawdopodobniej słynne Stonehenge. Co prawda w okolicach Bedford nie ma nic nawet w przybliżeniu tak imponującego, jednak ludzie, którzy wówczas zamieszkiwali te okolice wybudowali zagadkowe monumenty otoczone kolistymi rowami. Być może były to miejsca spotkań, być może miejsca o przeznaczeniu kultowym. W tym okresie rozpoczęto również budowę imponujących kurhanków, będących miejscami pochówku.

Ten zwyczaj utrzymał się przez kolejne stulecia, w głąb epoki brązu. W zakolu rzeki na zachód od Bedford odkryto ponad trzydzieści takich monumentów, które dominowały nad okolicą 5-3,5 tysięcy lat temu. Niestety żadnego z nich nie można dostrzec gołym okiem, gdyż w trakcie tysiącleci które upłynęły od ich konstrukcji zostały całkowicie zrównane z ziemią. Przyczyniły się do tego naturalne procesy erozji gleby oraz uprawa ziemi (wielokrotna orka sprawiła, że nie wynoszą się one ponad poziom otaczającego je gruntu). Istnienie tych kurhanków zostało ujawnione wyłącznie dzięki pracom archeologicznym. Od epoki żelaza obserwujemy pojawienie się licznych zagród, rozsianych wzdłuż rzeki. Ich mieszkańcy zajmowali się tak uprawą ziemi, jak i hodowlą bydła.

Ten model niewiele zmienia się po opanowaniu Brytanii przez rzymian w pierwszym wieku naszej ery. Stało się tak dlatego, że prawdziwych rzymian którzy przybyli na te tereny było naprawdę niewielu. Większość mieszkańców tych terenów po prostu przyjęła do pewnego stopnia rzymski sposób życia i zwyczaje bardziej cywilizacyjnie rozwiniętych najeźdźców. Oprócz samodzielnych farm pojawiło się jednak w okolicach Bedford i rzymskie miasteczko-ulożone na obrzeżach dzisiejszego Kempston, koło starego kościoła. Niestety z powodu braku źródeł pisanych nie wiemy o nim nic więcej. Rzymianie pozostali w Brytanii do 410 r. naszej ery. Po tej dacie z powodu upadku imperium i walk wewnętrznych wycofali się z wyspy, pozostawiając jej mieszkańców samym sobie. Wkrótce pojawili się kolejni agresorzy, germańscy Anglo-Sasi, którzy w kolejnych stuleciach podbijali coraz to większe obszary zajmowane do tej pory przez plemiona zromanizowanych Celtów. Upraszczając całą rzecz tereny, które udało im się

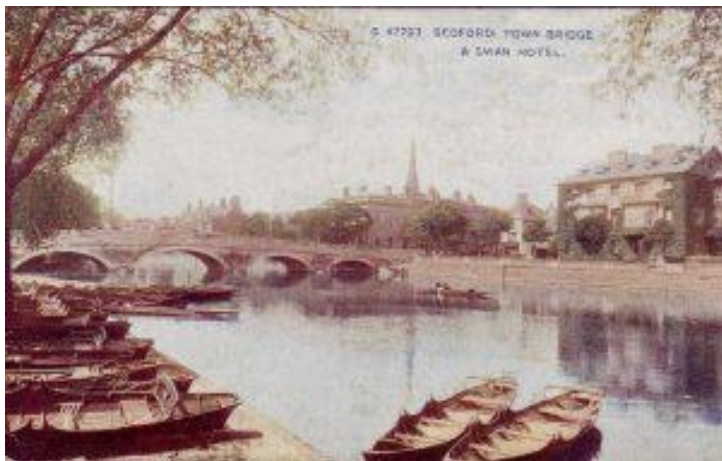

wówczas zająć nazywane są do dnia dzisiejszego Anglią. Ślady również i tego osadnictwa znajdujemy w okolicach Bedford. Przynajmniej kilkanaście dość prymitywnych półziemianek odkryto prawie że tuż za obecną zachodnią granicą Queens Parku.

Ten okres w historii, czyli wczesne średniowiecze, jest również momentem, kiedy powstało Bedford, takie, jakim znamy je obecnie. Zapewne miało to miejsce pomiędzy VI a VIII wiekiem. W tym okresie Anglo-Sasi, którzy opanowali te tereny zamieszkiwali głównie w rozproszonych zagrodach lub małych wioskach, jednak zaczęły tworzyć się również niewielkie osady handlowe. Bedford z całą pewnością było jednym z takich ośrodków. Swoją początek zawdzięcza istnieniu dogodnej przeprawy przez rzekę, która istniała w miejscu obecnego mostu miejskiego na końcu High Street. Można przypuszczać, że prowadził tamtędy lokalny szlak handlowy. To również od tej płycizny Bedford

wzięło również swoją nazwę, która oznacza bród/przeprawę przez rzekę należącą do osoby zwanej Beda. Ów Beda prawdopodobnie był nieznanym bliżej lokalnym wodzem. Wbrew temu co sugerują niektórzy z całą pewnością nie miał on nic wspólnego z Bedą Czcigodnym, uznanym za doktora kościoła, który żył w VII-VIII wieku.

Niewiele więcej można powiedzieć o tym najwcześniejszym mieście. Z całą pewnością wiemy jedynie, iż było położone po północnej stronie rzeki, na której znajdujemy się obecnie. Zapewne było ono założone w przybliżeniu na planie kwadratu. Jego granice sięgały końca High Street na północy, kościoła Św. Cuthberta na wschodzie, oraz przebiegały przed ulicą Allhallows (na linii tej znajduje się obecnie sklep Primark-który leżałby już poza granicami miasta). Na południu naturalną granicą była oczywiście rzeka. Główną ulicą była High Street, natomiast pierwszym i najważniejszym kościołem miasta była świątynia pod wezwaniem Św. Pawła. Całe miasto zostało ufortyfikowane najprawdopodobniej w VIII wieku przez króla Mercii Offę. Ślady tych wałów a nie innych urządzeń obronnych nie udało się jednak odkryć. Całkiem możliwe, że późniejszy rozwój zabudowy całkowicie zatarał ich materialne ślady.

W tym okresie Anglia podzielona była na kilka rywalizujących ze sobą królestw. Najpotężniejszym z nich była właśnie Mercja, zajmująca większą część środkowej Anglii, od granic z Walią, aż po Morze Północne na wschodzie. Bedford musiało być jedną ze stolic tego państwa. Było ono położone w jego centralnym punkcie, zaś wspomniany już Offa miał zostać tu pochowany po swej śmierci w 796 roku. Informacji tej nie da się jednak potwierdzić, gdyż nigdy nie zlokalizowano jego grobu. Królestwo Mercji nie przetrwało długo po śmierci swego najpotężniejszego króla-Offy. Atakowane z północy przez wikingów, a od południa przez królestwo Wessexu (które dwa wieki później

dało początek zjednoczonej Anglii), upadło w ciągu X wieku.

Bedford zostało na kilkadziesiąt lat zajęte przez Wikingów. Oprócz grabieży zaczęli oni bowiem również osiedlać się na podbitych terytoriach. Ze stolicy Mercii, Bedford stało się miastem granicznym pomiędzy terenami zajętymi przez Duńczyków a królestwem Wessexu. Walki jednak nie ustawały – Anglo-Sascy królowie Alfred Wielki i jego syn Edward Starszy starali się odbić tereny zajęte przez najeźdźców z północy. W roku 915 Edward zajął Bedford i aby umocnić swoje panowanie nad tymi terenami nakazał budowę umocnionego miasta na południe od rzeki. Centralnym punktem tego nowego, silnie obwarowanego ośrodka był kościół Św. Marii. Rozciągało się ono aż do ronda, które znajduje się na początku London Road. Wydaje się, że przynajmniej od tego momentu w miejscu dawnej przeprawy pojawił się most łączący dwie części nowego miasta. Z pewnością był on początkowo drewniany-dopiero później zdecydowano o jego przebudowie w kamieniu. Bedford było w tym czasie ważnym ośrodkiem handlowym o czym świadczy to, że wybijano tu srebrne monety królewskie denary. Powstały nowe kościoły-Św. Cuthbera, Św. Piotra oraz Wszystkich Świętych (ten ostatni obecnie nie istnieje).

Kolejnym przełomowym punktem w historii naszego miasta był rok 1066. Anglia została wówczas podbita (po raz ostatni-z czego Anglicy są niezwykle dumni) przez Wilhelma Zdobywcę. Cały kraj został pokryty siecią nowych grodów – koncepcji strategicznej dotąd nieznannej na Wyspach Brytyjskich. Normanowie chcieli wzmocnić w ten sposób swoją władzę nad świeżo podbitymi terenami, na których nie czuli się dość pewnie. Zmiany nie ominęły rzecz jasna i Bedford. Ralf de Tallebosc został mianowany szeryfem i kasztelanem. Rozpoczął on wkrótce budowę drewnianego grodu, który przerodził się później w zamek. Głównym elementem całego

założenia było sztucznie usypane wzgórze w kształcie stożka, na którym stanęła drewniana wieża obronna,

będąca jednocześnie siedzibą pana grodu. U stóp wieży zbudowano otoczone drewnianą palisadą i fosą podgrodzie, gdzie toczyło się życie gospodarcze i zamieszkiwał garnizon warowni. Forteca ta zajęła dużą część miasta leżącego po północnej stronie rzeki. Jej zewnętrznymi granicami były High Street, Castle Lane i Newenham Road. Inną zmianą było pojawienie się klasztorów w samym mieście, jak i jego okolicach.

Kolejni właściciele baronii Bedford-rodzina Beauchamp, pod koniec XI wieku znacznie przebudowali istniejący gród. W XII wieku był to już prawdziwy zamek – otoczony całkowicie kamiennym murem. Jego fortyfikacje budziły respekt u współczesnych, o czym możemy przeczytać w kronikach z tego okresu. Powstało także drugie podgrodzie/dziedziniec zamkowy, położony na północ od poprzedniego-w nim skupiała się prawdopodobnie produkcja rzemieślnicza. Kościół Św. Cuthberta znalazł się tuż poza zasięgiem fortyfikacji. W ciągu XII wieku miało miejsce kilka oblężeń Bedfordzkiego zamku, lecz nie został on ani razu zdobyty szturmem. Z początkiem XIII wieku rozpoczął się okres największej jego świetności. Nikt nie przypuszczał wtedy, że jest są to również ostatnie lata jego istnienia. W roku 1215 baronowie angielscy zebrali się właśnie tutaj, aby zorganizować rebelię przeciw królowi. Dobitnie świadczy to o randze Bedford w tym okresie. Król Jan bez Ziemi zdołał jednak pokonać buntowników, a jeden z jego popleczników opanował zamek. Był to Falkes de Breaute, najemny żołnierz, który stał się ostatnim właścicielem fortecy. Jako zawodowy wojskowy znał najnowsze osiągnięcia sztuki obronnej-przedsięwziął zatem ambitny plan wzmocnienia zamku. Rozbudował już wcześniej imponujące umocnienia, poszerzając fosy, oraz wzmacniając mury poprzez dodanie do nich baszt i machin obronnych. Niestety miasto padło ofiarą tej przebudowy. Aby uzyskać konieczny budulec, Falkes rozkazał zburzyć pobliskie kościoły Św. Pawła oraz Św. Cuthberta.

Nowy władca Bedford wkrótce okazał się zwykłym rozbójnikiem. Jego ludzie grabili okolicznych mieszkańców, nie wyłączając duchownych. W pewnym momencie doszło nawet do tego, że w Bedford uwięziono królewskich sędziów. Nowy władca Anglii-Henryk III zdecydował, że takie postępowanie musi zostać ukarane. W 1224 roku zebrał on armię wyposażoną w najnowocześniejsze i najpotężniejsze maszyny oblężnicze, po czym wyruszył, aby zdobyć zamek. Pomimo kilku frontalnych ataków, bombardowania umocnień, a nawet wykonania podkopów pod murami, forteca opierała się oblegającym przez dwa miesiące.

Dopiero po tym czasie obrońcy nie widząc szans na ratunek poddali się wojskom królewskim. Aby dać przykład odstrasżający kolejnych buntowników, wszyscy zostali skazani na śmierć. Zamek rozkazano zburzyć, tak aby nigdy więcej nie był on w stanie opierać się autorytetowi królewskiemu. Fosi zasypano, a sztuczne wzgórze na którym wznosiła się centrlana wieża częściowo zrównano z poziomem gruntu. Na miejscu zrujnowanej fortecy pozwolono na budowę jedynie dworu/pałacu należącego do dawnego właściciela Williama de Beauchamp. A i to jedynie pod warunkiem, że nie będzie on miał charakteru obronnego. Miasto na krótką chwilę skorzystało z upadku zamku. Kamień uzyskany z rozbiórki murów posłużył do odbudowy kościołów Św. Pawła i Św. Cuthberta. Wykorzystano go również do budowy kamiennego mostu, który zastąpił wcześniejszą drewnianą konstrukcję, a i zapewne innych budynków. Na dłuższą metę Bedford straciło jednak na tej sytuacji. Bez możnego patrona, który rezydowałby w fortecy i dbał o rozwój miasta, Bedford utraciło swój dotychczasowy status. Stało się ono zwykłym targowym miasteczkiem, o jedynie lokalnym znaczeniu. Ten stan rzeczy zmienił się dopiero w XIX wieku.

Gdzie jednak możemy znaleźć pozostałości średniowiecznego Bedford z okresu jego największego rozkwitu? Nie jest ich wiele, lecz można je dostrzec, jeśli wiemy gdzie szukać. Sam zamek Bedfordzki przestał wprawdzie istnieć, wciąż jednak można wejść na sztucznie usypany kopiec, na którym niegdyś wznosił się Donżon — obronna wieża, w której zamieszkiwał władca zamku. Nieco dalej, idąc w stronę High Street możemy dostrzec niedawno odsłonięte fragmenty pałacu który zbudowano już po zniszczeniu murów obronnych, a w którym to rezydowali baronowie Bedford. Zaś jeśli skręcicie w Castle Lane, w jednym z okien wystawowych można zobaczyć pozostałości kilkumetrowej średnicy pieca przeznaczonego do palenia wapna, które wykorzystywano później do produkcji zaprawy murarskiej. Zaś tuż za naszym Kościołem, na rogu Castle Road i Newnham Road, można zobaczyć dość dużych rozmiarów nasyp ziemny, wznoszący się zaraz koło Cecil Higgins Art Gallery. To pozostałości po nasypie, na którym wznosiły się mury zewnętrznego dziedzińca zamkowego. Jeśli ktoś chciałby

zobaczyć, choć w przybliżeniu, jak wyglądał tutejszy zamek powinien koniecznie odwiedzić Warwick.

Z domów klasztornych, które istniały w Bedford w średniowieczu nie przetrwał ani jeden. Wszystkie one zostały rozwiązane w okresie reformacji, budynki później zaś obróciły się w ruinę. Warto wiedzieć, jednak że na miejscu obecnego kina istniał niegdyś klasztor Augustianów (Newnham Priory) — jedyną jego pozostałością są częściowo zasypane zbiorniki wodne położone tuż przy rzece, w których hodowano ryby na potrzeby zakonników. Jeśli ktoś mieszka zaś tuż przy torach kolejowych na nowym osiedlu, do którego można się dostać przez ozdobną bramę Britannia Iron Works, powinien wiedzieć, tam z kolei istniał inny klasztor Augustianów (Caudwell Priory). Zaraz na początku Midland Road, swój dom zakony mieli franciszkanie. Najwięcej

pozostałości po istniejącym w przeszłości klasztorze możemy odnaleźć w Elstow. W istniejącym tam opactwie mieszkały tam od XI w. siostry zakonne (benedyktynki). Ich świątynia, choć znacznie pomniejszona, wciąż służy jako kościół parafialny. Tuż obok niego wznoszą się ruiny pałacu, który został wybudowany na miejscu wyburzonych zabudowań klasztornych w XVII w. W Elstow można również zobaczyć tzw. Moot Hall — wybudowany w XV wieku odpowiednik krakowskich sukienic (oczywiście znacznie skromniejszy) oraz oryginalne XVI wieczne domy wciąż stojące przy głównej ulicy tego miasteczka.

Więcej szczęścia niż klasztory miały średniowieczne kościoły. Kilka z nich wyburzono wprawdzie w trakcie reformacji (Św. Piotra, istniejący zaraz naprzeciw kościoła Św. Marii; oraz Wszystkich Świętych), pozostałe jednak przetrwały do dnia dzisiejszego (z wyjątkiem naszego kościoła — wyburzonego w latach czterdziestych XIX w.). Trzeba jednak pamiętać, iż większość z nich została w dużym stopniu przebudowana — przede wszystkim w XIX wieku. Z okresu średniowiecza pochodzą świątynie Św. Pawła, Św. Piotra (przy końcu High Street), oraz na południe od rzeki Św. Marii, oraz Św. Jana (który był kaplicą przy tamtejszym szpitalu).

Most obecnie istniejący na przedłużeniu High Street nie jest tym samym, który wybudowano w XIII wieku, przy użyciu kamienia ze zrujnowanego zamku. Został on zbudowany w 1812 na miejscu tego wcześniejszego zabytku. Podobny most, do tego średniowiecznego, można obejrzeć w pobliskim St. Ives. Ma on nawet tak jak i dawny most w Bedford kaplicę wzniesioną na jednym z przęseł w połowie swej długości. W Bedford istniały cztery młyny wodne. Nie ma po nich wprawdzie śladu, lecz dla zainteresowanych polecam wycieczkę do pobliskiego Bromham. W weekendy można tam zobaczyć działający młyn, który powstał przed XVII w.

Wiek XIX był dla Bedford przełomowy. Stało się tak za sprawą rewolucji przemysłowej. Z niewielkiego targowego miasteczka, które tak naprawdę nie zmieniło się wiele od czasów średniowiecza, Bedford w ciągu zaledwie jednego stulecia przeobraziło się w duże miasto przemysłowe. Od lat czterdziestych nasze miasto uzyskało połączenie kolejowe. Z ciekawostek: zakłady Allena w Bedford wyprodukowały cztery dynamy, które dostarczyły energii elektrycznej na pokładzie Tytanika w trakcie jego dziewiczego rejsu.